

2. Лабунская В. А. Экспрессия человека: общение и межличностное познание. Ростов н / Д: Феникс, 1999. 608 с.
3. Старикова Г. В. Лексика портретных описаний: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Ленинград, 1984. 21 с.
4. London Jack. The Call of the Wild. URL: <https://www.ibiblio.org/ebooks/London/Call%20of%20Wild.pdf> (дата звернення: 28.12.2020).

Черняк Н. М.

студентка кафедри ділової іноземної мови та перекладу
факультету соціально-гуманітарних технологій
Науковий керівник: **Гаврилова І. М.**
старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
факультету соціально-гуманітарних технологій
*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Сучасна німецька мова постійно розвивається, збагачується новими словами. Із демократичними змінами глобального масштабу, які вимагають уникати висловлювань, що могли б образити або роздратувати людину, яка бере участь у комунікації, пов'язана і поява відносно нового лінгвокомунікативного явища – політичної коректності: практики прямої або опосередкованої заборони на висловлювання певних суджень, оприлюднення фактів, вживання слів і виразів, що вважаються образливими для певних громадських груп, які виділяються за ознакою раси, статі, віку, віросповідання, сексуальної орієнтації тощо [6].

Відомо, що критика політкоректності має різні форми – від іронічного висміювання до категоричного неприйняття самої ідеї. Політкоректність навіть оголошується найбільшою інтелектуальною загрозою ХХІ століття, котра підриває світоглядні основи американського суспільства та всієї західної цивілізації. Прихильники ж політкоректності вбачають у ній, перш за все, інструмент попередження й пом'якшення гострих соціальних конфліктів, підвищення політичної і правової культури суспільства [9].

Зважаючи на класифікацію Лукичової М.В. у своїй роботі «Политкорректность по-немецки», явище політкоректності у Німеччині відзначається в таких основних сферах:

- 1) расова політкоректність (колір шкіри, розріз очей і т. д.);
- 2) громадянська політкоректність (по відношенню до представників іншої громадянської належності);
- 3) етнічна політкоректність (стосується представників етнічних груп);
- 4) соціальна політкоректність (відмінності в матеріальному становищі);
- 5) професійна політкоректність (підвищення статусу малопrestiжних професій);
- 6) фізична політкоректність (по відношенню до людей з обмеженими можливостями);
- 7) гендерна політкоректність (стирання в мові кордонів між представниками протилежних статей – чоловіків і жінок) [4].

Дослідження політкоректної лексики широко охоплює поняття політичного дискурсу. Це поняття характеризується параметрами завершеності, цільності, зв'язності, тобто всіма властивостями тексту. Він розглядається одночасно і як процес, і як результат у вигляді фіксованого тексту. Суттєвою рисою дискурсу є його співвіднесеність з конкретними учасниками акту (мовець і слухач), а також з комунікативним наміром мовця певним чином впливати на слухача [8].

У свою чергу, політичний дискурс фігурує ареною функціонування явища евфемії, оскільки дипломатичні відносини передбачають використання лексичних засобів, які приховують негативну конотацію мовної одиниці й, відповідно, перетворюють її на нейтральну. Евфемію варто розглядати як явище, а евфемізацію як процес. Це, насамперед, сприяє впровадженню поняття політкоректності в дискурс [7].

Загальновідомо, що евфемізм – слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій, замовчування їх прямої назви [3, с. 212–215]. Тому основними мотивами для вживання евфемістичних одиниць є шанобливе ставлення до почуттів адресата, уникнення усталених табу і порушень соціальних норм, прагнення завуальювати негативні аспекти дійсності та здійснити прагматичний вплив на адресата [5]. У німецькому політичному дискурсі можна виокремити такі функції евфемізмів: *вуаліативна, превентивна, пом'якшувальна та елевативна*. [5]. Таким чином, в політиці евфемізми функціонують як лексичний засіб вираження категорії політкоректності [7].

Із явищем політкоректності тісно пов'язана пейоративна лексика. Вона є надзвичайно актуальною темою сьогочасної лінгвістики, адже під пейоративами розуміються лексеми з конотативним аспектом «негативної емотивної семи», за допомогою якої виражається ставлення мовця до адресата. Це може бути вульгарна, розмовно-просторічна,

жаргонна лексика. Сфера використання таких слів – розмовно-побутова, у художній літературі їх вживають для створення колориту мовлення героїв. Важливою особливістю використання цієї лексики є можливість негативно «оцінювати» особу співрозмовника, перетворюючи процес спілкування на конфліктну взаємодію [2]. Говорячи про особливості перекладу політично коректної лексики з німецької мови на українську, ми можемо вказати три основні способи його здійснення. По-перше, пряме запозичення нової лексики на основі транслітерування і транскрибування, по-друге, калькування або дослівний переклад і, по-третє, описовий переклад.

1. *«Gut 2000 Stücke, 100 Tourneen, zahlreiche Jazzstandards – Duke Ellington trug die Musik der Afroamerikaner in die Welt» – Більше 2000 творів, 100 турів, безліч джазових стандартів – Дюк Еллінгтон поширив музику афроамериканців по всьому світу* [11]. Вживання лексеми «афроамериканець» виступає в якості евфемізму для лексеми «Негр». У даному випадку політкоректний термін перекладений шляхом транслітерації.

2. *«Für sozialschwache Schüler kann man viel tun» – Можливо зробити багато для студентів зі слабким соціальним статусом* [10]. Словосполучення «Sozialschwache Schüler», означає «студенти зі слабким соціальним статусом». Даний термін перекладений комбінованим шляхом (поєднання калькування і описового перекладу).

Більш вживаним способом перекладу політкоректної лексики є калькування. Частотність застосування прийому калькування пояснюється тим, що кожному елементу словосполучення на мові оригіналу відповідає один елемент словосполучення мовою перекладу, отже, реалізується принцип економії мовних засобів [1].

Підсумовуючи, слід зазначити, що політкоректна лексика вживається у різних сферах діяльності, і, відповідно, має свої особливості перекладу. Саме тому дослідження явища політкоректності та способів перекладу даної лексики українською мовою є актуальною темою, яка потребує подальшого глибокого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бараненкова Н. А., Литвин С. В.. Експлікація як спосіб перекладу безеквівалентної лексики науково-технічного стилю // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія : Філологія. Педагогіка. 2014. Вип. 4. С. 6–13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2014_4_3
2. Білоконенко, Л. Пейоративна й інвективна лексика в міжособистісному конфлікті. Філологічні студії: Науковий вісник

- Криворізького державного педагогічного університету 2012. № 7(2). С. 119–127. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31812/filstd.v7i2.661>
3. Великорода В. Б. Механізми поповнення евфемістичної лексики / В. Б. Великорода // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017. № 4. С. 212–217.
 4. Лукичова М. В. Политкорректность по-немецки. Сер. Филология. 2015. № 10 С. 151–156. Режим доступу – <file:///C:/Users/shuhl/Downloads/politkorrektност-po-nemetski.pdf>
 5. Макеєвць Ю. Семантика та функціонування евфемізмів у німецькому політичному дискурсі (на матеріалі сучасної преси). – Сер. Іноземна філологія. 2013. Вип. 125. С. 22–28.
 6. Молодиченко Н. А., Танана С. М. Основні аспекти поняття політичної коректності в сучасній англійській мові // Молодий вчений. 2016. № 5. С. 507–510. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_5_128
 7. Назаренко О.В., Галеженко В. Г. Евфемізми як лексичний засіб вираження категорії політкоректності // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. № 76. С. 99–103
 8. Сивак О.Б. Бухгалтерський дискурс у професійній діяльності майбутнього фахівця з обліку і оподаткування. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 96–98.
 9. Сінкевич О.Б. Політкоректність в контексті глобалізаційних процесів сучасності. Сер. Филология – 2013. – Режим доступу: <https://sworld.education/index.php/philosophy-and-philology> 113/philosophical-anthropology-113/17055-113-0820 (дата звернення: 18.01.2021)
 10. Frankfurter Allgemeine Zeitung. «Für sozial schwache Schüler kann man viel tun» 29.01.2018 [Електронний ресурс] // URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/oecd-fuer-sozial-schwache-schueler-kann-man-viel-tun-15423029.html> (дата звертання 18.01.2021).
 11. Spiegel online. «Jazzkone Duke Ellington: Die Big Band war sein Instrument». 23.02.2016 [Електронний ресурс] // URL: <https://www.spiegel.de/einestages/jazz-musiker-duke-ellington-die-bigband-war-sein-instrument-a-1264008.html> (дата звертання: 18.01.2021).